

“ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือ” เพราะตกสำรวจ !

ธัญธร ปังประเสริฐ

พนักงานคดีปกครองชำนาญการพิเศษ
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

ในรอบปีที่ผ่านมา... ได้เกิดสถานการณ์อุทกภัยและน้ำไหลหลากในหลายจังหวัดที่เดียวคะ ทั้งภาคเหนือ อีสาน กลาง ไม่ว่าจะเป็น ขอนแก่น มุกดาหาร ลพบุรี สุโขทัย อุทัยและอีกในหลายๆ จังหวัด เรียกได้ว่าเกิดความเสียหายขึ้นอย่างมากมาย แต่เมื่อเราอยู่ใต้ฟ้าก็คงไม่อาจหลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติดังกล่าวได้ ซึ่งนอกจากที่จะต้องยอมรับและช่วยเหลือตนเองรวมทั้งช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้ว สิ่งที่เราชนมักจะมีนึกถึงเป็นลำดับต่อมาก็คือความช่วยเหลือและการเยียวยาจากภาครัฐนั่นเอง

เรื่องที่จะคุยกันวันนี้ ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินเยียวยาช่วยเหลือน้ำท่วม แต่ไม่ใช่ น้ำท่วมที่เพิ่งผ่านมานะคะ เพราะเป็นกรณีน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในปี 2554 ซึ่งเกิดขึ้นที่ภาคใต้ จังหวัดสงขลา โดยบ้านของผู้ฟ้องคดีอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมดังกล่าว ต่อมาจังหวัดได้มีประกาศให้เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) และอำเภอได้มีหนังสือแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบล (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) ทำการสำรวจข้อมูลราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วมขังเพื่อรวบรวมรายชื่อเสนอไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

องค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้ทำการสำรวจและจ่ายเงินเยียวยาครัวเรือนที่ได้รับความเสียหายและเข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 173 ครัวเรือน แต่ครัวเรือนของผู้ฟ้องคดีซึ่งก็เข้าตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกลับไม่มีรายชื่อได้รับเงินช่วยเหลือ “บ้านข้างๆ ได้รับ เหตุไฉนผู้ฟ้องคดีจึงไม่ได้รับ” ผู้ฟ้องคดีจึงไปสอบถามที่องค์การบริหารส่วนตำบลให้คลายความสงสัย ซึ่งก็ได้รับคำตอบว่ามีระยะเวลาในการสำรวจที่เร่งรัดและกระชั้นชิดเลยเกิดความผิดพลาด ข้อมูลครัวเรือนของผู้ฟ้องคดีตกหล่นไปและงบสำหรับการเยียวยาน้ำท่วมได้หมดแล้ว

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือน้ำท่วม และเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยความบกพร่องของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1) อีกทั้งเมื่อทราบว่าได้ตกหล่นแล้วกลับไม่รีบดำเนินการแจ้งรายชื่อเพิ่มเติม จึงนำเรื่องมาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้องค์การบริหารส่วนตำบล (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) ชดเชยค่าเสียหายจากการที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับเงินเยียวยา 5,000 บาทพร้อมดอกเบี้ยตามกฎหมาย

คดีจึงมีประเด็นที่พิจารณาว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือไม่ เรื่องนี้ศาลท่านจะว่าอย่างไร มาดูคำวินิจฉัยโดยสรุปกันค่ะ

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อเกิดเหตุน้ำท่วมขึ้นในพื้นที่ที่พิพาท จังหวัดได้มีประกาศในวันเดียวกันคือวันที่ 21 พฤศจิกายน 2554 กำหนดพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน (อุทกภัย) ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โดยนายอำเภอในฐานะผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และเป็นประธานคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ได้มีหนังสือแจ้งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสำรวจครัวเรือนที่ประสบอุทกภัยเพื่อให้การช่วยเหลือครัวเรือนละ 5,000 บาท นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่นายอำเภอมอบหมายให้ถูกต้อง

เมื่อผู้ฟ้องคดีมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐ โดยเข้าตามหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบภัยในกรณีบ้านพักอาศัยถูกน้ำท่วมขังติดต่อกันไม่น้อยกว่า 7 วัน และทรัพย์สินได้รับความเสียหาย การสำรวจและจัดเก็บรายชื่อกว่าเรือนไม้ครบถ้วนโดยรายชื่อกว่าเรือนของผู้ฟ้องคดีตกลงไป **จึงถือได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีละเลยมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่**

มาคู่กันต่อมา... ข้อโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดีที่อ้างว่า มีระยะเวลาในการสำรวจกระชั้นชิดและมีเจ้าหน้าที่ออกสำรวจไม่เพียงพอ รวมทั้งได้มีการประกาศแจ้งเตือนตามสายเพื่อให้ผู้เดือดร้อนไปแจ้งรายชื่อกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้านของผู้ฟ้องคดีแล้ว แต่ผู้ฟ้องคดีมิได้ไปแจ้งสิทธิดังกล่าวทั้งที่ก็มีผู้เดือดร้อนรายอื่นมาแจ้งสิทธิภายในเวลาที่กำหนดนั้น จะรับฟังได้หรือไม่ !

ประเด็นนี้ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า แม้ผู้ถูกฟ้องคดีจะเพิ่งได้รับหนังสือของอำเภอเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2554 โดยให้รายงานผลภายในวันที่ 6 ธันวาคม 2554 แต่เหตุการณ์น้ำท่วมได้เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 21 พฤศจิกายน 2554 ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ตามมาตรา 67 (4) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งย่อมจะต้องมีข้อมูลครัวเรือนที่ได้รับความเสียหายในท้องที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่แล้ว หากได้ทำการตรวจสอบโดยใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ ย่อมจะทำให้ข้อมูลถูกต้องไม่เกิดความผิดพลาด

นอกจากนี้ ตามหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือฯ ก็ได้กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าราษฎรผู้เดือดร้อนจะต้องมาแจ้งสิทธิของตนก่อน หรือเป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่อาจดำเนินการตามหน้าที่ได้ หากไม่มีคำร้องขอจากผู้เดือดร้อน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่จะต้องดำเนินการสำรวจรายชื่อกว่าเรือนที่ได้รับความเดือดร้อนให้ถูกต้อง การที่มีราษฎรรายอื่นมาแจ้งชื่อด้วยตนเอง ก็เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีในการจัดทำข้อมูลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นเท่านั้น แต่มิได้ถือเป็นหน้าที่ของราษฎรที่จะต้องมาแจ้งสิทธิของตนด้วยตนเอง

การสำรวจรายชื่อกว่าเรือนของผู้ฟ้องคดีตกลงไปจึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับเงินช่วยเหลือในฐานะผู้ประสบอุทกภัย จึงเป็นการกระทำละเมิดอันเกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องชดเชยเงินค่าเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดี (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 182/2560)

คดีนี้จึงเป็นอุทาหรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความละเอียดรอบคอบ และเป็นประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการสำรวจตรวจสอบรายชื่อกว่าเรือนต่าง ๆ ที่อาจกระทบต่อสิทธิของบุคคลโดยไม่อาจละเลยเพิกเฉยต่อความเดือดร้อนของประชาชนผู้มีสิทธิได้ เมื่อทราบปัญหาการตกลงไปแล้วก็ควรรับส่งรายชื่อเพิ่มเติมหรือหาทางแก้ไขปัญหา และกรณีที่พิพาทไม่อาจอ้างว่ามีระยะเวลาการสำรวจที่กระชั้นชิดหรือมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอได้ เพราะหน้าที่ในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยถือเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงย่อมต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่อยู่ก่อนแล้วนั่นเอง
